

Marek PYTEL*

PLANOWANIE DZIAŁAŃ AEROMOBILNYCH NA SZCZEBLU TAKTYCZNYM

Autor wykazuje, iż nowa sytuacja geopolityczna wywołała wiele przewartościowań w sferze międzynarodowego bezpieczeństwa, a tym samym w obszarach przewidywanych zadań dla NATO i naszych Sił Zbrojnych. Modyfikacji uległy także zasady wykorzystania wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. W obecnej sytuacji, szczególnie pod wpływem zmian technologicznych, weryfikacji ulegają szybkość i tempo działań oraz zasady prowadzenia działań taktycznych¹.

W tych uwarunkowaniach szczególnie istotną kwestią staje się możliwość użycia sił i środków w trzecim wymiarze. Ten wymóg, przy szczupłości sił specjalistycznych, generuje kolejną, ważną przesłankę, to jest konieczność posiadania odpowiednio przygotowanych sił i środków z innych rodzajów wojsk do działań aeromobilnych.

Rozwój środków walki oraz koncepcje ich wykorzystania wpłynęły na wypracowanie szeregu zasad, dzięki którym usprawniono proces planowania i organizacji taktycznych desantów śmigłowcowych. Tym samym uległo poprawie przygotowanie pododdziałów do walki, a ich możliwości w realizacji postawionego zadania zdecydowanie zwiększyły się.

Proces dowodzenia pododdziałami śmigłowców i pododdziałów wojsk lądowych wykorzystywanych w działaniach desantu śmigłowcowego jest skomplikowany ze względu na różnorodny skład sił, obszar działań oraz ich dynamikę. Stąd też jednym z podstawowych czynników warunkujących sukces w takich działaniach jest pełna integracja na każdym etapie działań. Zakres obowiązków dowódców w procesie dowodzenia siłami wyznaczonymi do działania jako desant śmigłowcowy jest zróżnicowany².

Słowa kluczowe: działania aeromobilne, desant śmigłowcowy, taktyczny desant śmigłowcowy, planowanie działań desantu, batalion zmechanizowany, związek taktyczny

* mjr dr Marek PYTEL – Instytut Dowodzenia Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych

¹ R. Szpyra, *Sztuka wojenna i sztuka militarna w kontekście współczesnych dylematów, Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych-przemiany i tendencje rozwojowe*, Materiały z konferencji naukowej z 20.10.2006r. w AON, s. 138.

² ATP-41, *Airmobile Operations*, STANAG 2904, s. 23.

WSTĘP

Nowa sytuacja geopolityczna wywołała wiele przewartościowań w sferze międzynarodowego bezpieczeństwa, a tym samym w obszarach przewidywanych zadań dla NATO i naszych Sił Zbrojnych. Modyfikacji uległy także zasady wykorzystania wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. W obecnej sytuacji, szczególnie pod wpływem zmian technologicznych, weryfikacji ulegają szybkość i tempo działań oraz zasady prowadzenia działań taktycznych. W tych warunkach informacja staje się strategiczną bronią, a media ważnym instrumentem współczesnej walki, następuje także wzrost znaczenia działań małych grup, a przeciwnik jest „bez kształtu” i stałej formy organizacji działań³.

W tych uwarunkowaniach szczególnie istotną kwestią staje się możliwość użycia sił i środków w trzecim wymiarze. Ten wymóg, przy szczupłości sił specjalistycznych, generuje kolejną, ważną przesłankę, to jest konieczność posiadania odpowiednio przygotowanych sił i środków z innych rodzajów wojsk do działań aeromobilnych. Tak więc jednym z istotnych elementów współczesnego pola walki jest kwestia tworzenia i użycia taktycznych desantów śmigłowcowych (TDS) na szczeblu taktycznym i operacyjnym z pododdziałów ogólnowojskowych. Skuteczność działania tego typu sił (TDS) uzależniona będzie od wielu czynników, do których można zaliczyć odpowiedni sposób przygotowania do tych działań oraz zapewnienie dużej autonomiczności podczas wykonywania zadań bojowych.

PLANOWANIE DZIAŁAŃ DESANTU ŚMIGŁOWCOWEGO

Wiele zachodzących zmian wywołuje redukcję liczebności wojsk, dostrzegalną w wielu armiach świata. Powoduje to nie tylko zwiększenie obszaru zadań, co prowadzi do mniejszego nasycenia pola walki po obu stronach konfliktu, ale wpływa również na wzrost znaczenia starć w wymiarze powietrzno - lądowym. Należy również pamiętać o wzroście w obecnej chwili, a także w przyszłości, skali i zakresu zadań realizowanych przez wojska lądowe. Możliwe ich wykonanie w wielu wypadkach będzie uzależnione od realizacji działań w wymiarze powietrznym.

Ich rola i znaczenie z jednej strony, i szczupłość sił specjalistycznych z drugiej strony, wskazują na potrzebę wykonania manewru pionowego przez odpowiednio przygotowane i przeszkolone pododdziały zmechanizowane. W takiej sytuacji sprawa szybkiego przerzutu, możliwość pojawiania się niespodziewanie w kilku miejscach, szybkiego uderzenia i odskoku wymuszać będzie posiadanie komponentu powietrznego i to nie tylko na zasadzie przydzielonego transportu, ale „naturalnej”, stale wykorzystywanej platformy bojowej⁴.

Istnieje potrzeba posiadania sił ogólnowojskowych zdolnych do działania jako taktyczne desanty śmigłowcowe. Jednak, we współczesnych uwarunkowaniach, aby umiejętnie zaplanować oraz zorganizować taktyczne desanty śmigłowcowe i skutecznie

³ R. Szpyra, *Sztuka wojenna i sztuka militarna w kontekście współczesnych dylematów, Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych-przemiany i tendencje rozwojowe*, Materiały z konferencji naukowej z 20.10.2006r. w AON, s. 138.

⁴ W. Stepek, *Powietrzno – lądowy wymiar działań wojsk lądowych, Sztuka wojenna we współczesnych konfliktach zbrojnych-przemiany i tendencje rozwojowe*, Materiały z konferencji naukowej z 20.10.2006r. w AON, s. 92.

je wykorzystać, niezbędna jest na wskroś nowoczesna, zweryfikowana naukowo teoria. Biorąc pod uwagę istotne znaczenie samodzielnych zgrupowań w postaci taktycznych desantów śmigłowcowych na polu walki, problematykę tę należy podejmować zarówno w sferze badań jak i praktyki szkoleniowej. Nie ulega wątpliwości, że jedynie pełne i celowe wykorzystanie walorów bojowych pododdziałów oraz środków walki zwiększy prawdopodobieństwo osiągnięcia sukcesu zarówno w natarciu, obronie, jak również w działaniach opóźniających.

Poszukiwać należy argumentów, które wskażą kierunek restrukturyzacji armii, aby uzyskać lepsze, sprawniejsze Siły Zbrojne, o nowoczesnych strukturach i bardziej mobilne. W tym miejscu warto zacytować słowa gen. W. Sikorskiego, które zawarł w swojej książce „Przyszła wojna”: „... w istocie rzeczy armia jest organizmem złożonym, bardzo wrażliwym, który zepsuć łatwo, a naprawić trudno, łatwo zniszczyć wartości, jakie posiada wojsko w swym obecnym stanie, a nie stworzyć nowych. Wystarczyłoby zresztą zburzyć przez niedojrzałe eksperymenty zaufanie żołnierzy do obowiązującego w państwie systemu wojskowego, ażeby on się stał w razie wojny bezużyteczny⁵.”

Obowiązujące regulaminy, podręczniki i wytyczne do szkolenia wojsk zawierają i nakazują potrzebę szerokiego podejmowania działań z użyciem desantów śmigłowcowych. Jednak w wyraźnej sprzeczności do tych zaleceń należy postrzegać stan współczesnej wiedzy z tego obszaru, intensywność i zakres prowadzonych badań naukowych. Problematyka ta jest również sporadycznie przedstawiana w literaturze fachowej. Wyrażane opinie i poglądy mają przeważnie charakter ogólny, odnoszą się zazwyczaj do zasadniczych kwestii działań powietrzno – lądowych i tylko w niewielkim stopniu do problematyki wykorzystania pododdziałów ogólnowojskowych jako taktycznych desantów śmigłowcowych.

Rozwój środków walki oraz koncepcje ich wykorzystania wpłynęły na wypracowanie szeregu zasad, dzięki którym usprawniono proces planowania i organizacji taktycznych desantów śmigłowcowych. Tym samym uległo poprawie przygotowanie pododdziałów do walki, a ich możliwości w realizacji postawionego zadania zdecydowanie zwiększyły się.

Proces dowodzenia pododdziałami śmigłowców i pododdziałów wojsk lądowych wykorzystywanych w działaniach desantu śmigłowcowego jest skomplikowany ze względu na różnorodny skład sił, obszar działań oraz dynamikę. Stąd też jednym z podstawowych czynników warunkujących sukces w takich działaniach jest pełna integracja na każdym etapie działań. Zakres obowiązków dowódców w procesie dowodzenia siłami wyznaczonymi do działania jako desant śmigłowcowy jest zróżnicowany⁶.

Charakterystyczną cechą planowania działań desantu śmigłowcowego jest to, iż są one przygotowywane niejako w odwrotnej kolejności. Ten sposób ujmowania problemu jest korzystny ze względu na podporządkowanie kolejnych etapów działań jego najwyższemu celom, stąd też umożliwia on skuteczne zaplanowanie i wykorzystanie sił i środków wyznaczonych do działania jako desant śmigłowcowy, w tym sił i środków lotnictwa wojsk lądowych.

⁵ W. Sikorski, *Przyszła wojna*, Warszawa 1984, s. 123.

⁶ ATP-41, *Airmobile Operations*, STANAG 2904, s. 23.

Zabezpieczeniem planowania użycia śmigłowców w komórce dowodzenia lotnictwa sił lądowych, znajdującej się na odpowiednim szczeblu dowodzenia (korpus, dywizja lub brygada), zajmuje się zespół planowaniem działań śmigłowców. Jego zadaniem jest przyjmowanie zapotrzebowań na transport powietrzny, koordynowanie przedsięwzięć pomiędzy siłami lądowymi i lotnictwem wojsk lądowych.

Zakres uzgodnień dokonywany pomiędzy poszczególnymi komórkami planistycznymi dla potrzeb przetrzutu wojsk z wyposażeniem obejmuje ustalenie:

- czasu załadunku;
- ogólnej liczby przewożonych żołnierzy;
- miejsca (punktu) załadunku;
- miejsca przeznaczenia (wyładunku);
- wymagań dotyczących przewozu w drodze powrotnej;
- danych rozpoznawczych, położenia przeciwnika itp.;
- wymagań jednostki transportowej lotnictwa wojsk lądowych w zakresie personelu pomocniczego w miejscu załadunku i wyładunku;
- zapotrzebowań na wsparcie śmigłowców;
- działań na wypadek lądowania awaryjnego;
- liczby możliwych do wykorzystania śmigłowców oraz ich możliwości załadunkowych;
- sposobu wykonania przewozu;
- środków kontroli przestrzeni powietrznej;
- szkiców rozmieszczenia żołnierzy w śmigłowcach;
- warunków na lądowiskach w miejscu wyładunku⁷.

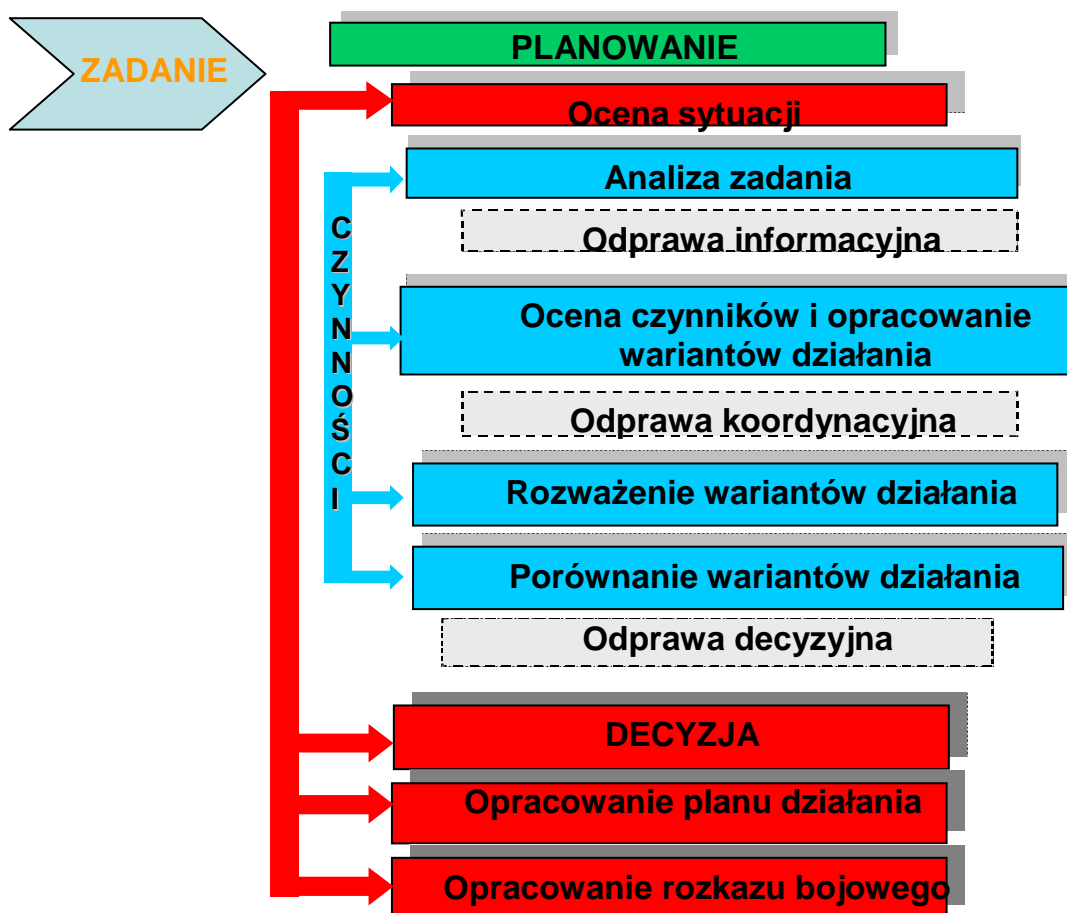
Celem działania Taktycznego Desantu Śmigłowcowego (TDS) jest stworzenie optymalnych warunków do realizacji zadań wojskom własnym. Najbardziej efektywnym pododdziałem mogącym wykonać zadanie jako TDS wydaje się kompania zmechanizowana wsparta siłami i środkami ogniowymi brygady lub też wydzielonymi elementami związku taktycznego.

Spowodowane to jest wymogami sprzętowymi oraz charakterem wykonywanego zadania bardzo często ograniczającego siły desantu. Jego skład dostosowuje się do konkretnych zadań, a ze względu na warunki, w jakich przyjdzie mu działać, dąży się do usamodzielnienia go poprzez wyposażenie w niezbędne środki umożliwiające działanie na tyłach przeciwnika. Dlatego też obok środków o charakterze zaczepnym wyposaża się pododdziały desantu w broń, która będzie mogła skutecznie bronić TDS przed siłami przeciwdesantowymi.

Dowódca desantu śmigłowcowego ponosi odpowiedzialność za przygotowanie i realizację działań. W zakres jego podstawowych obowiązków wchodzi: przygotowanie planów i wydawanie rozkazów, kierowanie elementami naziemnymi i powietrznymi desantu śmigłowcowego, określenie priorytetów dotyczących wsparcia walczących sił,

⁷ S. Zajas, R. Szustek, E. Cieślak, *Zarys użycia lotnictwa sił lądowych NATO*, Warszawa 1998, s. 95.

zapewnienie ochrony jednostek śmigłowców bazujących w strefie działań bojowych, zapewnienie koordynacji i współdziałania podległych sił z elementami obrony powietrznej, systemu kontroli przestrzeni powietrznej oraz taktycznego wsparcia lotniczego⁸.

Rys. 1. Planowanie działań taktycznego desantu śmigłowcowego

Źródło: *Planowanie działań na szczeblach taktycznych w Wojskach Lądowych, DD/3.2.5 DWLąd., Warszawa 2006*

Planowanie działań desantu śmigłowcowego jest procesem skomplikowanym, bowiem musi być rozważony i uwzględniony szereg czynników wpływających na ich przebieg. Z tego względu ustalony został jednolity sposób planowania działań i jest on obowiązujący dla wszystkich szczebli dowodzenia odpowiedzialnych za przygotowanie i prowadzenie działań desantu śmigłowcowego, bez względu na ich skalę i rozmach⁹.

Celem planowania działań jest określenie kolejności sposobów i terminów wykonania zadań bojowych przez podległe pododdziały, rozwiązanie problemów współdziałania i zabezpieczenia walki.

⁸ Tamże, s. 89.

⁹ Tamże, s. 91.

Planowanie działań desantu jest realizowane w pięciu poniżej przedstawionych etapach:

- **plan działań sił lądowych** - jest to plan dotyczący działań sił uderzeniowych i wsparcia (w tym lotniczego) od chwili ich lądowania w rejonie działań do wykonania postawionego zadania;
- **plan lądowania lub desantowania** - obejmuje etap wprowadzania sił desantowych do rejonu działań i wysadzania elementów naziemnych we właściwym miejscu oraz czasie, umożliwiającym prowadzenie działań bojowych. Najważniejszymi elementami tego planu są: wybór stref lądowania (miejsc desantowania) sił lądowych oraz rozmieszczenie i możliwości przeciwnika w tym rejonie;
- **plan przewozów powietrznych** - zawiera rozliczenia czasowe przewozu poszczególnych grup, zaopatrzenia do stref lądowania oraz dane koordynacyjne dotyczące tras dolotu i procedur kontroli przestrzeni powietrznej;
- **plan załadunku** – w tym planie określone są strefy załadunku, wytyczne dotyczące zasad jego przeprowadzenia oraz kolejność przebazowania żołnierzy, sprzętu i zaopatrzenia do stref załadunku;
- **plan przemieszczenia do stref załadunku** - zawiera ustaloną kolejność przebazowania elementów naziemnych i śmigłowców do stref załadunku oraz harmonogram czasowy załadunku śmigłowców¹⁰.

W procesie planowania działań desantu śmigłowcowego bierze udział dowódca śmigłowców transportowych i bojowych oraz dowódca pododdziału ogólnowojskowego, któremu przydzielono śmigłowce¹¹.

Wiąże się to z tym, że w chwili obecnej związek taktyczny nie dysponuje na stałe pododdziałami śmigłowców, które umożliwiłyby samodzielne przygotowanie i wykonanie desantu taktycznego. Z chwilą przydzielenia powietrznych środków transportowych dowódca związku taktycznego bądź oddziału określa cel działania TDS, precyzuje zadanie dla TDS i ustala optymalny skład TDS, a także siły i środki zabezpieczające działania TDS.

Zespół planowania działań rozpoczyna pracę od ustalenia i sprecyzowania zadań po wylądowaniu w rejonie przyszłych walk, a następnie opracowuje zadania na czas załadunku i przelotu. Opracowuje w formie graficznej plan użycia TDS (biorąc pod uwagę m.in. taktyczne promienie działania i głębokość bojowego oddziaływania śmigłowców desantowo-transportowych (zał.1), który po zatwierdzeniu przez dowódcę dywizji, stanowi podstawę do postawienia zadań dowódcy desantu, dowódcom pododdziałów zabezpieczających działania TDS, oraz organizowanie współdziałania, zabezpieczenia, dowodzenia i łączności.

W ustalonym miejscu i określonym czasie osobiście lub przez oficera ze sztabu dowódca dywizji wydaje rozkaz bojowy dowódcy pododdziału zmechanizowanego wyznaczonego do działania jako TDS, w którym podaje również informacje dotyczące: skła-

¹⁰ Tamże, s. 91-92.

¹¹ G. Sikorski, *Taktyczne desanty powietrzne*, [w:] „Zeszyty Naukowe AON” nr 2/15, Warszawa 1994, s. 44.

du desantu i środków wzmocnienia, zadania do wykonania, rejonu wyjściowego, głównego i zapasowego rejonu lądowania, składu lotnictwa wyznaczonego do desantowania i pasa przelotu oraz czasu gotowości do działania.

Oprócz tego udziela mu niezbędnych informacji na temat przedsięwzięć realizowanych przez dywizję w przyszłym rejonie działania desantu oraz danych z rozpoznania rejonu działań desantu. Organizując współdziałanie, określa kolejność i czas zajęcia rejonu załadowania, sposób ogniowego rażenia przeciwnika w czasie przelotu i desantowania, sposób osłony przed przeciwnikiem powietrznym, organizację ogniowego wsparcia działań oraz kolejność i sposób połączenia się z oddziałem wydzielonym.

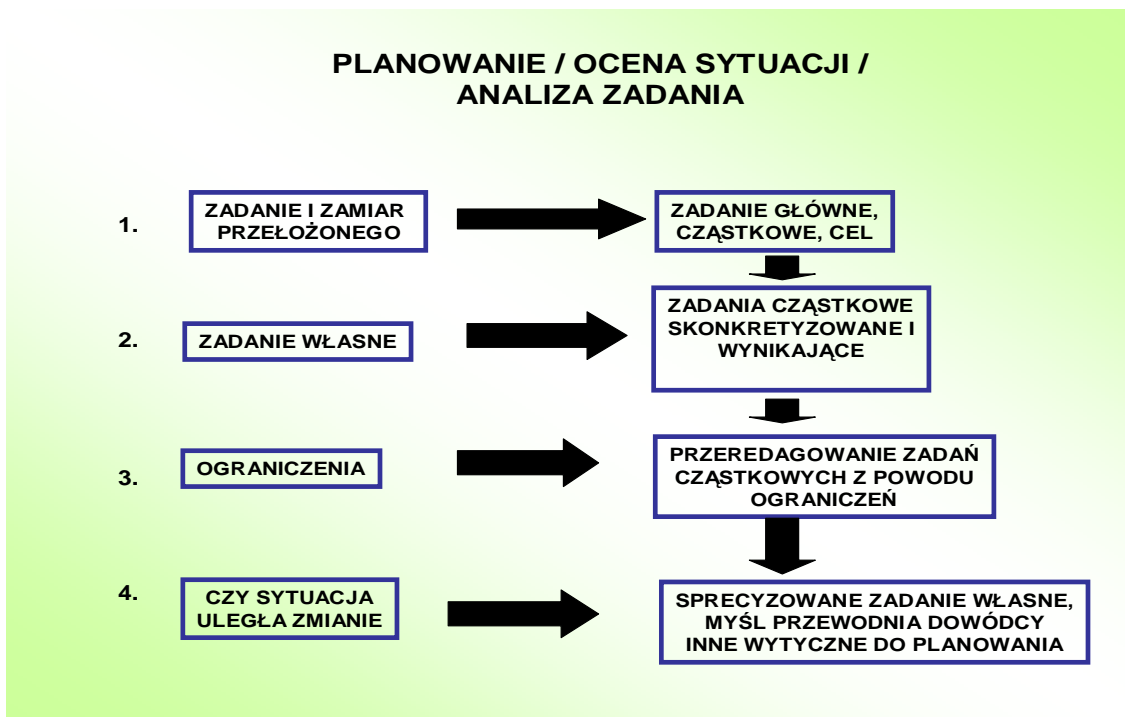
Po otrzymaniu zadania przez dowódcę pododdziału zmechanizowanego do działania jako TDS, punkt ciężkości planowania i organizowania działań przesuwają się na szczebel pododdziału wyznaczonego do działania jako TDS. Pomocniczo dowódca desantu wraz z dowódcą pododdziału śmigłowców mogą dokonać rekonesansu rejonu załadowania oraz ustalić sposób załadowania sił i środków z uwzględnieniem możliwości załadowczych śmigłowców. Następnie dowódca TDS przystępuje do planowania i organizacji działań pododdziału (rys. 2).

Rys. 2. Etapy planowania działań

Źródło: Planowanie działań na szczeblach taktycznych w Wojskach Lądowych, DD/3.2.5 DWLąd, Warszawa 2006

Czynnością pomocniczą jest analiza zadania i kalkulacja czasu. Analizując zadanie, dowódca pododdziału powinien zrozumieć cel działania przełożonego, poznać zamiar przełożonego, określić miejsce i rolę swojego pododdziału w planowanych działaniach a także przeanalizować zadania sił i środków działających na korzyść TDS w trakcie wykonywania zadania.

Rys. 3. Planowanie (ocena sytuacji), analiza zadania

Źródło: Planowanie działań na szczeblach taktycznych w Wojskach Lądowych, DD/3.2.5 DWLąd, Warszawa 2006

Dowódca powinien określić cel działania swojego pododdziału i przedsięwzięcia, które prowadzić będą do osiągnięcia gotowości w celu wykonania zadania przez pododdział i siły przydzielone.

Kalkulację prowadzi się w celu rozdzielenia czasu na poszczególne przedsięwzięcia, stwarzając warunki do osiągnięcia gotowości do działania w wyznaczonym przez przełożonego terminie. Jej podstawą jest czas otrzymania zadania i czas gotowości do działania.

Dowódca desantu śmigłowcowego prowadzi własną ocenę sytuacji na podstawie bieżących informacji, które napływają do niego ze sztabu dywizji lub brygady. Prowadząc ją, rozpatruje takie składowe jak: siły przeciwnika, siły własne oraz ocenia warunki prowadzenia działań.

Ocena przeciwnika (dokonuje się ją w oparciu i przywiązaniu do warunków terenowych, atmosferycznych i czasowych) obejmuje określenie składu i położenia sił przeciwnika w rejonie obiektu oraz możliwości ich oddziaływania na siły desantu, a w tym wielkość sił broniących obiektu, ich rozmieszczenie i sposób obrony obiektu, położenie ważniejszych elementów jego ugrupowania przeznaczonych do rażenia środkami ogniowymi desantu a także skład i położenie sił, które mogą zostać skierowane do walki z desantem.

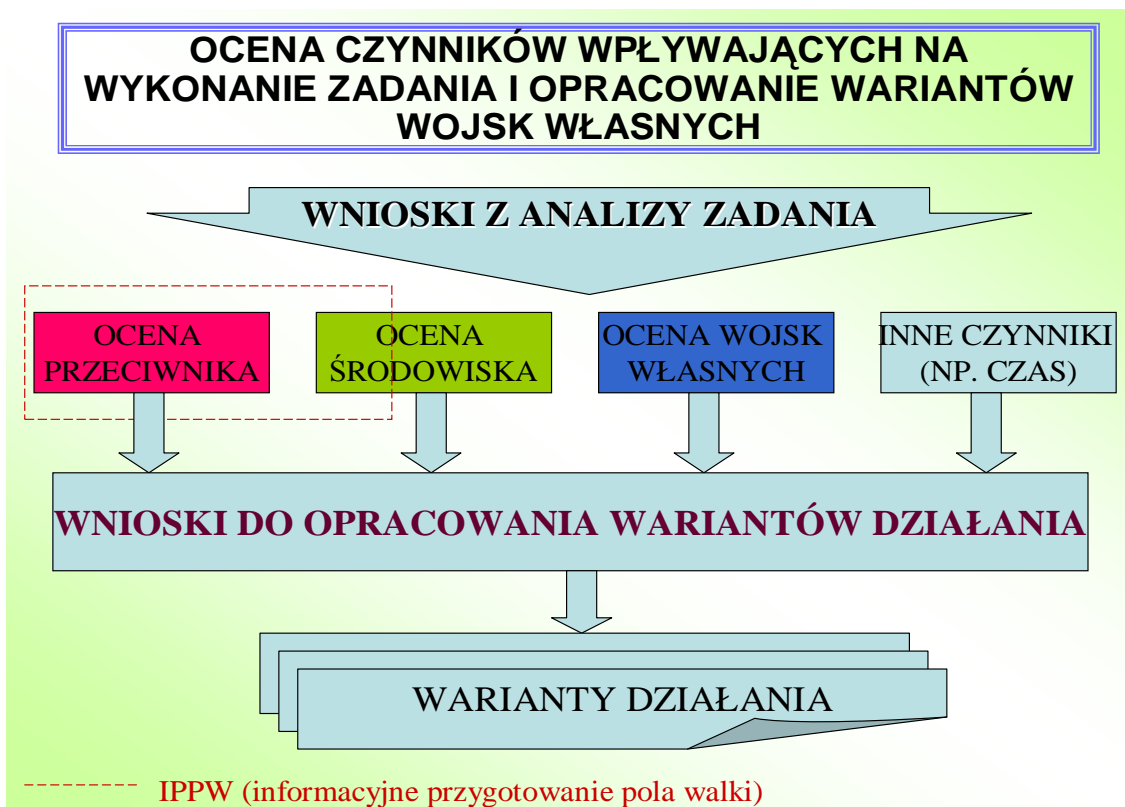
Rys. 4. Określenie możliwości działania

Źródło: Planowanie działań na szczeblach taktycznych w Wojskach Lądowych, DD/3.2.5 DWLąd, Warszawa 2006

W ocenie sił własnych powinno się uwzględnić takie elementy jak: skład i stan ukończenia pododdziałów wyznaczonych do działania w ramach TDŚ, potencjał sił przeciwnika, możliwości wykonania zadania przez przydzielone pododdziały oraz możliwości współdziałania z oddziałem macierzystym.

Oceniając warunki prowadzenia działań trzeba rozpatrzeć następujące składowe: wpływ terenu na wykonanie zadania, a w szczególności kierunki podejścia do obiektu, możliwości manewru sił przeciwnika na siły TDŚ, wykorzystanie terenu do zaskoczenia oraz warunki meteorologiczne.

Na podstawie przeprowadzonej oceny sytuacji dowódca pododdziału określa możliwe działania TDŚ. Po określeniu możliwych wariantów (sposobów) działania, dowódca TDŚ, poprzez porównanie ich z wcześniej określonymi możliwymi sposobami działania przeciwnika, wybiera wariant zapewniający mu największe prawdopodobieństwo wykonania zadania przy najmniejszych stratach własnych. Przyjęcie określonego wariantu działania TDŚ ma bardzo duży wpływ na ugrupowanie sił TDŚ podczas lotu (zał. 2 i 3).

Rys. 5. Ocena czynników wpływających na wykonanie zadania i opracowanie wariantów wojsk własnych

Źródło: Planowanie działań na szczeblach taktycznych w Wojskach Lądowych, DD/3.2.5 DWLąd, Warszawa 2006

Z powodu złożoności działań, dowódca podejmuje najpierw decyzję odnośnie sposobu wykonania zadania w czasie walki, a następnie podporządkowuje zadania do załadunku, przelotu i desantowania.

Organizując rozpoznanie dowódca taktycznego desantu śmigłowcowego określa jego cel, zadania oraz środki do ich realizacji. Dla uzyskania niezbędnych informacji o przeciwniku wraz z ubezpieczeniem desantuje się pododdział rozpoznawczy oraz siły i środki rozpoznania chemicznego i inżynierskiego z zadaniem prowadzenia rozpoznania na planowanym kierunku działań.

W wyniku działania elementów rozpoznawczych, dowódca TDS powinien otrzymać informacje dotyczące położenia i ugrupowania przeciwnika, jego składu, potencjału i charakteru przewidywanego oddziaływania na kierunku działań desantu, lokalizację jego środków ogniowych, ocenę właściwości terenu a także rozmieszczenia punktów oporu i stanowisk ogniowych przeciwnika w rejonie obiektu oraz potencjału bojowego przeciwnika.

Po omówieniu rozpoznania dowódca desantu organizuje współdziałanie. Ścisłe współdziałanie i stałe uaktualnianie go w czasie walki ma w działaniach desantowych szczególne znaczenie. Polega ono na skoordynowaniu działań poszczególnych grup desantu ze sobą i z działaniem własnego lotnictwa, artylerii i śmigłowców w celu jak najlepszego wykonania zadania.

Współdziałanie powinno być bardzo dokładnie omówione, aby uniknąć zaskoczenia przez przeciwnika, a tym samym nie narażać pododdziałów desantu na straty, które na początku wykonywania zadania mogą doprowadzić do niepowodzenia w działaniach desantu.

WNIOSKI

Na współczesnym polu walki i w środowisku bezpieczeństwa XXI wieku, rola i znaczenie sił działających w trzecim wymiarze stale rośnie. Pojawiające się nowe zagrożenia i wyzwania wywołują konieczność posiadania coraz większych sił zdolnych do bardzo szybkich i manewrowych działań. Taki stan rzeczy powoduje, że oprócz specjalistycznych sił praktycznie każdy pododdział powinien posiadać umiejętność działania w trzecim wymiarze.

Kolejnymi argumentami, wskazującymi na konieczność zmiany podejścia do problematyki przygotowania pododdziałów batalionu zmechanizowanego do działania jako desant śmigłowcowy jest nie tylko potrzeba uwzględniania zadań wynikających z programu dostosowawczego naszego systemu obronnego do standardów sojuszniczych, ale również z procesu restrukturyzacji i dalszego uzawodowienia Sił Zbrojnych. Taki wymóg wynika z bardzo szybkiego postępu technologicznego, zmian w strukturach i wyposażeniu pododdziałów wojsk lądowych oraz przewartościowań w obszarach zadań realizowanych przez wojska lądowe zarówno w sferze działań wojennych, jak i pokojowych.

Wobec zmieniającego się pola walki, wzrastają różnice i specjalizacja pododdziałów rodzajów wojsk. Rośnie rola i znaczenie skutecznego oraz efektywnego wykorzystania pododdziałów. Doświadczenia z wojen i konfliktów wskazują, że podstawą sukcesu w walce jest precyzja działań i czas reakcji, a w zasadzie uprzedzenie przeciwnika w jego działaniach lub szybkie przeciwdziałanie pojawiającym się zagrożeniom. Przewidywać należy, że przy porównywalnych ilościowo i jakościowo stanach uzbrojenia, zwycięstwo będzie po tej stronie, która szybciej i precyzyjniej będzie prowadziła swoje działania.

W tym kontekście, przy szczupłości wysoce specjalistycznych pododdziałów, użycie TDŚ będzie często możliwe jedynie w sytuacji posiadania odpowiednio wcześniej przygotowanych pododdziałów zmechanizowanych. Kwestia ich właściwego przygotowania staje się szczególnie ważna w kontekście zmian technologicznych. Będzie rozwój technicznych środków walki spowoduje, że realizacja zadań desantu śmigłowcowego stawać się będzie coraz trudniejsza, zarówno w dziedzinie organizacji, jak i realizacji.

Przyszłość działań połączonych to także poszukiwanie i zastosowanie takich rozwiązań, które pozwolą na przyśpieszenie i udoskonalenie procesu przygotowania pododdziałów batalionu zmechanizowanego do działań aeromobilnych.

Przedstawione uwarunkowania jednoznacznie wskazują, że na przyszłym polu walki, które charakteryzować się będzie nie tylko ogniskowym charakterem prowadzonych działań oraz znacznie krótszym czasem reakcji na zmieniającą się dynamicznie sytuację, możliwość wcześniejszego przygotowania pododdziałów batalionu zmechanizowanego do działania jako TDŚ może mieć istotne znaczenie.

Reasumując, należy stwierdzić, iż w przyszłości problematyka przygotowania pododdziału do prowadzenia działań jako desant śmigłowcowy nabierać będzie coraz większego znaczenia. Przewidywać należy, iż będzie to jeszcze bardziej złożony i trudny do rozwiązania problem wynikający z dążenia do zespolenia działań różnicujących się elementów ugrupowania, permanentnie modernizowanych nowoczesnych związków taktycznych.

LITERATURA

1. Bojarski R., *Wymagania współczesnych i przyszłych działań połączonych*, [w:] Materiały z sympozjum, AON, Warszawa 2000.
2. Brzozowski J., *Ofensywne formy oddziaływania na przeciwnika przed przednim skrajem obrony*, AON, Warszawa 1993.
3. Bujak A. i Śliwa Z., *Zmiany w taktyce wojsk lądowych w kontekście przemian pola walki*, Wrocław 2003.
4. Chocha B., *Rozważania o sztuce wojennej*, Warszawa 1984, MON.
5. Feret S., *Polska sztuka wojenna 1919-1935*, Warszawa 1972.
6. Galewski Z., *Czynniki powodzenia w współczesnej walce*, Warszawa, WMON, 1986.
7. Huzarski M., *Powietrzno-lądowe natarcie związku taktycznego*, Warszawa 1993.
8. Huzarski M., W. Kaczmarek, *Działania taktyczne batalionu*, Warszawa 1995.
9. Huzarski M., *Zagadnienia taktyki wojsk lądowych*, Toruń 1999.
10. Huzarski M., *Założenia ogólne działań taktycznych, obrona i natarcie oddziału*, Warszawa 1995.
11. Michalak W., *Działania bojowe lotnictwa w operacjach korpusów zmechanizowanych*, AON, Warszawa 1993.
12. G. Sikorski, *Taktyczne desanty powietrzne*, [w:] Zeszyty Naukowe AON 1994 nr 2/15,
13. Szustek R., i Kostrzewa D., *Śmigłowce w działaniach bojowych kawalerii powietrznej*, AON, Warszawa 1999
14. Zajas S., Szustek R., i Cieślak E., *Zarys użycia lotnictwa sił lądowych NATO*, Warszawa 1998.
15. *Działania taktyczne wojsk lądowych*, AON, Warszawa 1995.
16. *Działania kawalerii powietrznej, cz. III-materiał pomocniczy do użytku wewnętrznego 25 BKPow*, Tomaszów Mazowiecki 1998.
17. *Powietrzno-lądowe działania operacyjne i taktyczne*, AON, Warszawa 1991.
18. *Sztuka wojenna sił zbrojnych uczestniczących w wojnach lokalnych i ważniejszych konfliktach zbrojnych po II wojnie światowej*, AON, Warszawa 1997.
19. *Regulamin Działań Wojsk Lądowych*, Warszawa 2009.
20. *ATP-41: Airmobile Operations*, STANAG 2904 HIS.

PLANNING AIRMOBILE OPERATIONS AT TACTICAL LEVEL

Summary

The author indicates that the new geopolitical situation has led to a number of redefinitions in the sphere of international security, hence in the areas of the anticipated tasks for NATO and our armed forces. The rules of employing operational forces and territorial defence units have also been modified. At present juncture, in particular under the influence of changes in technology, the speed and pace of operations as well as the principles of conducting tactical operations are being reviewed.

What is particularly crucial under these circumstances is the capability to use forces and assets in the third dimension. This requirement, with specialist forces being tight, generates another, significant premise: it is imperative to possess properly trained forces and adequate assets from other services for airmobile operations.

The development of means of combat and the concepts for their employment have resulted in working out numerous principles owing to which the process of planning and organising tactical helicopter landing operations has been facilitated. As a result, combat training of subunits has been improved and their capabilities of carrying out the assigned tasks have been greatly enhanced.

The process of commanding helicopter and army subunits employed in helicopter landing operations is a complex one and because of the diverse composition of forces, the area of operations and their dynamics. This is why, one of the fundamental factors influencing success in such operations is full integration at every stage of an operation. The scope of duties for commanders in the process of commanding forces assigned to a helicopter landing operation is diversified.

Key words: *airmobile operations, helicopter landing operations, tactical helicopter landing operations, planning landing operations, mechanised infantry battalion, task force*

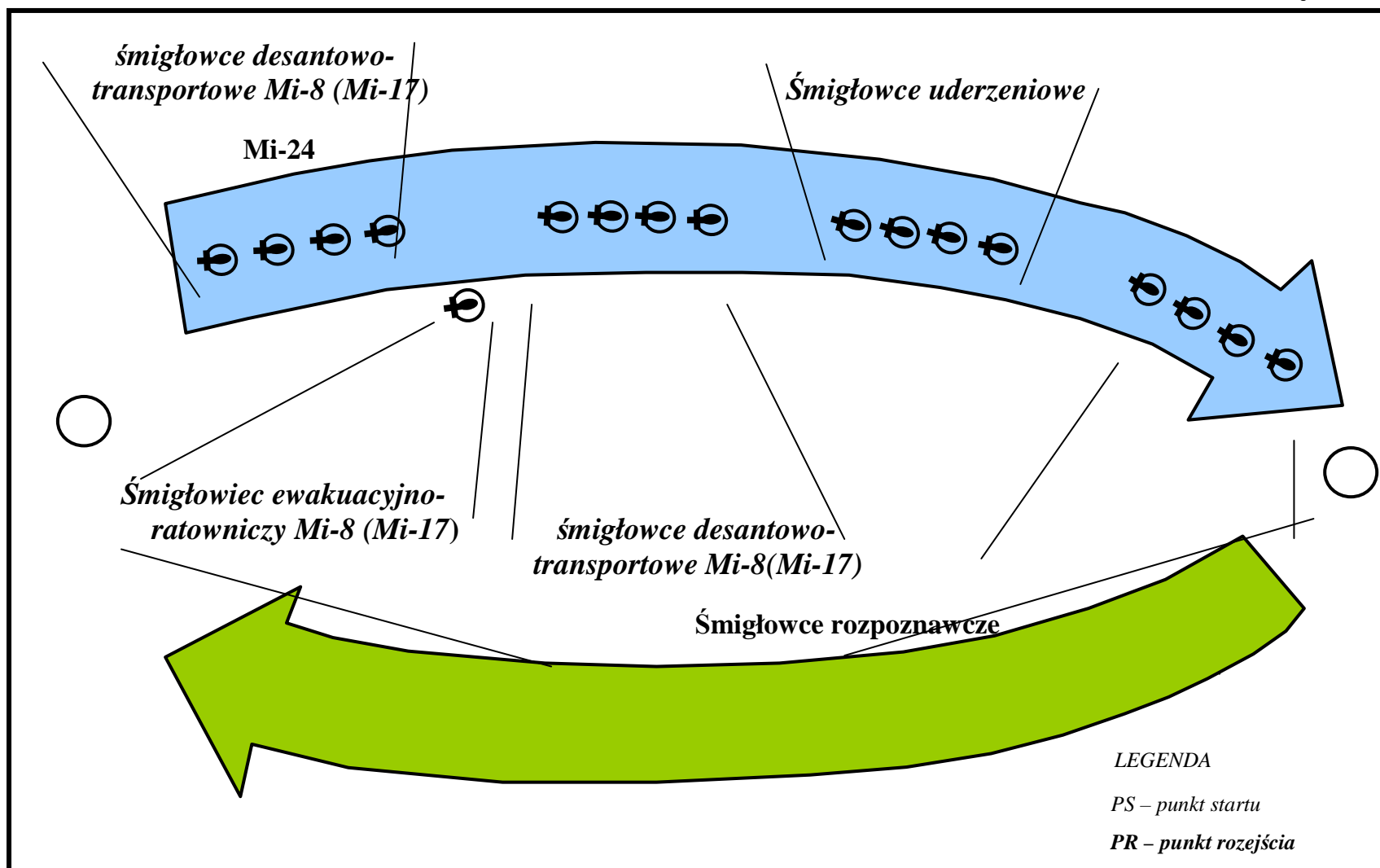
Artykuł recenzował: płk dr Marek KULCZYCKI

Załącznik 1

Tabela 1. Taktyczne promienie działania i głębokość bojowego oddziaływania śmigłowców desantowo-transportowych

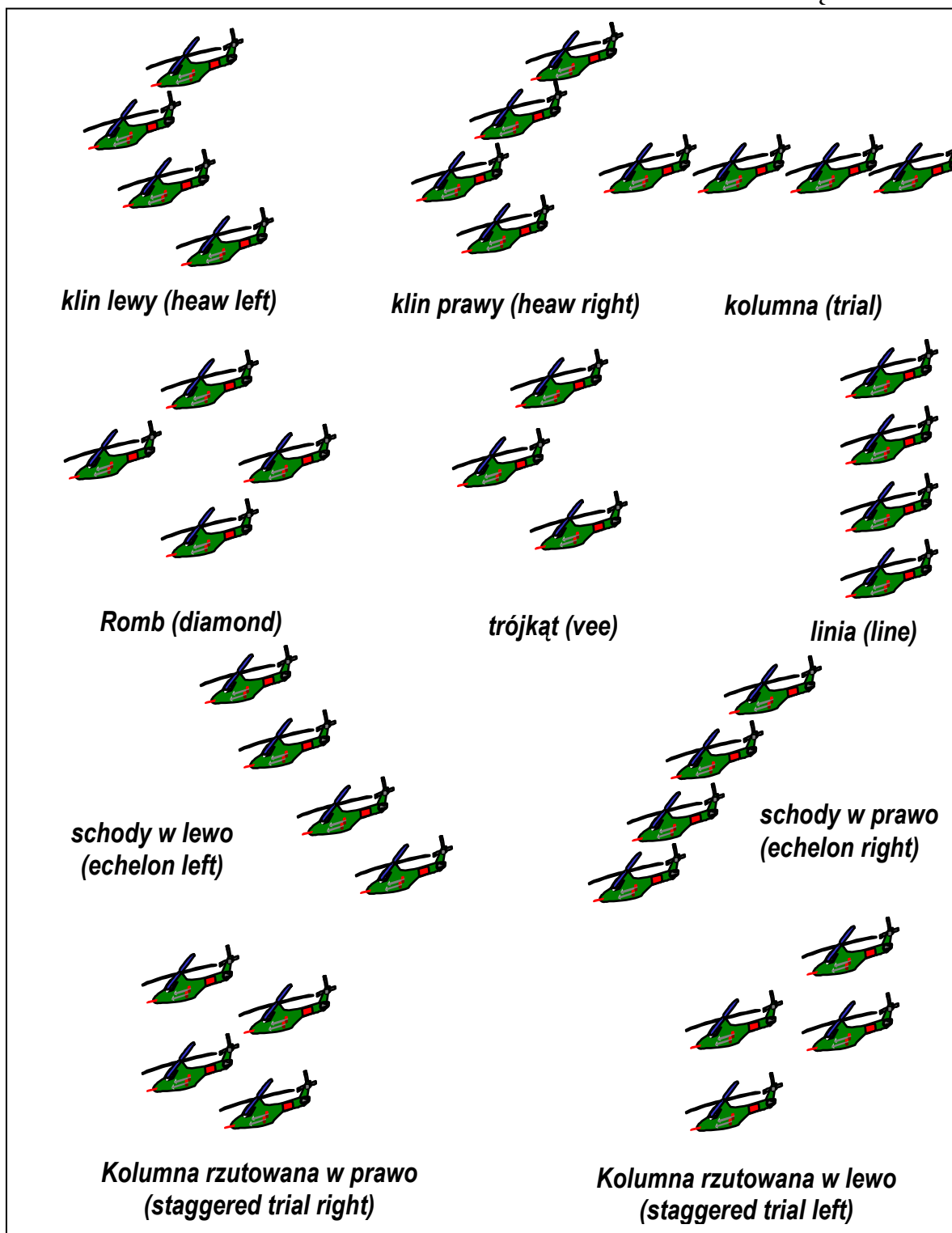
Lp.	Wariant działań	Typ śmigłowca	Czas wykonywania zadania bojowego w rejonie działań (min)	Rt (km)	Głębokość bazowania (km)	Głębokość oddziaływania bojowego (km)
1	Desantowanie taktycznego desantu śmigłowcowego (czas desantowania – 20 min.)	Mi-8	20	190	80-100	90-110
		Mi-17		200		100-120
2	Działania desantowo-szturmowe: <ul style="list-style-type: none"> • czas wsparcia z powietrza – 10min. • czas oczekiwania na lądowisku – 50 min. 	Mi-8	60	140	80-100	40-60
		Mi-17		150		50-70

Źródło: W. Michalak, *Działania bojowe lotnictwa w operacjach korpusów zmechanizowanych*, Warszawa, AON, 1993, s. 4

Rys. 6. Ugrupowanie śmigłowców w czasie lotu

Źródło: Opracowano na podstawie Działania kawalerii powietrznej, cz. III-materiał pomocniczy do użytku wewnętrznego 25 BKPow, Tomaszów Maz. 1998, s. 93

Rys. 7. Ugrupowanie bojowe śmigłowców kawalerii powietrznej w czasie wykonywania zadań powietrzno-szturmowych.

Źródło: R. Szustek, D. Kostrzewa, Śmigłowce w działaniach bojowych kawalerii powietrznej, AON, Warszawa 1999, s. 123